

Pirmoji dalis

PIRMASIS SĪNUS

Toledas, Kastilija
1489 m. rugpjūčio 23 d.

1

AUKSAKALIO SŪNUS

TĄ DIENĄ, KAI ORAS SLĖGĖ TARSİ ŠVININIS IR DANGUJE PRAGARIŠKAI plieskė išpuikusi saulė, tą dieną ir prasidėjo Bernardo Espinos nelaimės. Rytą jo vaistinė, įprastai sausakimša, buvo kaip šluote iššluota, mat vienai nėščiajai nubėgo vandenys, ir jis išstūmė lauk iš kambario du užsilikusius lignonius. Ta moteris net nebuvo jo pacientė, o tik atlydėjo pas vaistininką savo sergantį tėvą, senuką, kuriam niekaip nesiliovė kosulys. Tai buvo jos penktasis vaikelis, tad į pasaulį jis atėjo be jokių kliūčių. Espina pagavo slidų, visą rožinį kūnelį į rieškutes, ir, kai paplekšnojo mažytį berniuko užpakaliuką, sveikatingo kaimietuko klyksmas už durų buvo sutiktas kvatojimu ir sveikinimo šūksniais.

Gimdymas pataisė Espinos nuotaiką ir sukėlė apgaulingą viltį, kad dieną jam nusišypsos laimė. Po pietų nebuvo niekam nieko prisizadėjęs, todėl mintyse jau rengėsi prisidėti į krepšį užkandžių, butelį *vino tinto** ir su visa šeima traukti prie upės, ten vaikai galės taškytis iki valios, o jis su Estrela atsisės medžio pavėsyje, gurkšnos atsignybdami po vieną kitą kąsnelį ir ramiai šnekučiuosis.

Jis jau beveik baigė reikalus su paskutiniu lignoniu, kai į kiemą raitas ant asilo, smarkiai nuvaryto per tokią kaitrą, įsuko vyras, vilkintis rudu vienuolio novicijaus abitu.

* Raudonasis vynas (isp.).

Pastebimai jaudindamasis dėl savo pranešimo svarbos vyriškis užsikirsdamas išdėstė, kad ponas gydytojas yra laukiamas Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų vienuolyne pas tėvą Sebastianą Alvaresą.

– Prioras pageidauja, kad atvyktumėte kuo skubiau.

Gydytojas galėjo galvą dėti, kad vienuolis žino jį esant atsivertėlį. Atvykėlio elgesyje netrūko pagarbos, prideramos rodyti tokiai profesijai, tačiau žodžiai nuskambėjo įžūlokai, beveik – nors nevisišškai – kaip žmogaus, prabilusio į bet kurį žydą.

Espina linktelėjo galva. Pasirūpino, kad asilui būtų paduota vandens, o vyriškiui maisto ir gėrimo. Pats dėl visa pikta iš anksto nusišlapino, nusiprausė veidą, nurijo kąsni kitą duonos. Novicijus dar nebuvo baigęs valgyti, o Espina jau išjojo kur kviečiamas.

Nuo jo atsivertimo buvo praėję vienuolika metų. Per tą laiką jis buvo besąlygiškai atsidavęs pasirinktam tikėjimui, nepraleido nepaminėjęs nė vienos dienos, skirtos vienam ar kitam šventajam, kasdien su žmona lankėsi pamaldose ir visad buvo pasirengęs patarnauti savo bažnyčiai. Dabar neatidėliodamas iškeliavo vykdyti prioro reikalavimo, tačiau žingine, kad nenuvartų asilo po vario raudoniu žioruojančia saule.

Atvyko į jeronimitų abatiją pačiu laiku, kai takus varpo gaudesys kvietė tikratikius melstis Viešpaties Angelui, o keturi prakaitu apsipylę broliai tempė krepšį, artipilnį sužiedėjusios duonos, ir katilą su *sopa boba*, skysta vienuolių sriuba, kuria šiandien turėjo pasotinti prie vienuolyno vartų susirinkusius alkanus beturčius.

Rado tėvą Sebastianą, žingsniais matuojantį dengtą galeriją ir įsigilinusį į pokalbį su koplyčios zakristijonu tėvu Chulijumi Peksu. Espinai krito į akį jų rimti veidai.

„Apstulbęs“ – toks apibūdinimas šmėstelėjo daktaro galvoje, kai prioras atleido zakristijoną ir niūriai pasisveikino su Bernardu Espina.

– Garbė Jėzui Kristui, – ir nieko nelaukęs ėmė pasakoti: – Mūsų alyvmedžių sode buvo rastas mirusio jaunuolio kūnas. Nužudyto jaunuolio.

Prioras buvo vidutinio amžiaus vyriškis amžinai neramiu žvilgsniu, tarsi būtų susirūpinęs, kad Viešpats nepatenkintas jo darbu. Jis visuomet padoriai elgėsi su žydais perkrikštais.

Espina lėtai palenkė galvą, bet protas jau vertė jį sunerimti. Aplinkui gyvenimas buvo žiaurus. Gana dažnai – ir tai nelėmė nieko gera – kas nors buvo randamas negyvas, tačiau kokiam prasmė kviesti gydytoją, kai siela jau paliko kūną.

– Eime.

Tėvas prioras įvedė jį į vienuolio celę, kurioje buvo paguldytas kūnas. Nuo kaitros čia jau buvo prisirinkę musių ir pasklidęs salsvas žmogaus lavono dvokas. Jis stengėsi neįtraukti į plaučius to tvaiko, tačiau tai negelbėjo. Po antklodė, paaukota pridengti kūną paskutinį kartą, augalotas jaunuolis buvo tik su marškiniais. Krūptelėjęs Bernardas Espina atpažino veidą ir persižegnojo, bet ir pats nebūtų galėjęs pasakyti, ar tas nesąmoningas judesys buvo skirtas užmuštam žydui vaikiniui, ar sau pačiam, ar tik kaip duoklė greta pasitaikiusiam dvasininkui.

– Mes išsiaiškinsim šitą mirtį. – Kunigas žvilgtelėjo į jį. – Viską. Kiek tik įmanoma išsiaiškinti, – dar pridūrė, o Bernardas suglumęs tik linktelėjo galva.

Šis tas jiems abiem jau iš pat pradžių buvo žinoma.

– Tai Meiras, Helkijo Toledano sūnus, – pasakė Bernardas, o kunigas linktelėjo pritardamas.

Nužudyto vaikinio tėvas buvo vienas garsiausių Kastilijos aukšakalių.

– Berniukas vargu ar turėjo penkiolika metų, jei atmintis manęs neapgauna, – tarė Espina. – Bet kokiu atveju, jis dar neseniai atsisveikinęs su paauglyste. Ar toks jis ir buvo surastas?

– Taip. Rado brolis Andželas, rinkdamas alyvuoges po rytmetinių pamaldų, kol dar laikėsi ryto vėsa.

– Ar galiu jį apžiūrėti, tėve priore? – paklausė Espina, ir tas nekantriai mostelėjo ranka.

Nekaltas vaikinio veidas buvo nepaliestas. Ant rankų ir kūtinės mėlynavo sumušimai, šlaunų oda nusėta dėmelėmis, trys negilūs dūriai nugaroje, kairiajame šone virš trečiojo šonkaulio įpjauta. Išangė įplėšta, tarp sėdmenų uždžiūvę sėklos likučiai. Šviesaus kraujo karoliai ant perpjautos gerklės.

Bernardas pažinojo tą šeimą – dievobaimingi užsispyrę žydai, niekinę tokius, kaip jis, savo noru atsisakiusius tėvų tikėjimo.

Po apžiūros tėvas Sebastianas mostelėjo gydytojui sekti įkan-din jo į šventyklą, ten juodu suklypo ant akmeninių plokščių priešais altorių ir garsiai sukalbėjo „Tėve mūsų“. Už altoriaus stovėjo spintelė, iš jos tėvas Sebastianas ištraukė mažą sandalmedžio dėžutę. Atidaręs išėmė skaisčiai raudono, smarkiai iškvėpinto šilko skarelę. Išlankstė ją ir Bernardas Espina išvydo išdžiūvusią, balsvą, gal pusės sprindžio pailgą nuolaužą.

– Ar žinai, kas čia?

Kunigas, regis, itin nenoriai padavė jam tą daiktą. Espina prikišo jį kuo arčiau prie plazdančios įžadų žvakės liepsnelės ir įdėmiai apžiūrėjo.

– Tai žmogaus kaulo gabalėlis, tėve priore.

– Taip, mano sūnau.

Trokšdamas išsamesnių žinių Bernardas ėjo labai pavojingu keliu – slapta valandų valandas leisdavo prie lavonų skrodimo stalo. Tai Bažnyčia draudė kaip sunkią nuodėmę, tačiau Espina dar kaip žydas buvo išleistas mokytis pas Samuelį Provą, plačiai išgarsėjusį žydų gydytoją ir slaptą skrodėją. Dabar jis pažvelgė priorui tiesiai į akis.

– Tai šlaunikaulio, paties didžiausio griaučių kaulo, gabalėlis. Iš šitos vietos, prie kelio.

Jis patyrinėjo apsitrynusį kaulą, pasižymėdamas sau mintyse jo tūrį, kampuotumą, įdubas ir kitus vien jo akiai matomus ženklus.

– Iš moters dešinės kojos šlaunikaulio.

– Gali visa tai pasakyti vien tik pažiūrėjęs?

– Taip.

Nuo žvakės šviesos prioro akių obuoliai atrodė geltoni.

– Tai pats švenčiausias mūsų ryšys su Išganytoju.

Relikvija.

Bernardas Espina susidomėjęs palietė kaulą. Niekad nesitikėjo atsidursiąs taip arti šventosios relikvijos.

– Tai kankinės kaulas?

– Jis iš šventosios Onos palaikų, – tyliai atsakė prioras.

Espina ne iš karto susigaudė. Mergelės Marijos motina? Tikriausiai ne, pamanė jis, ir pasibaisėjęs suprato, kad ką tik, kaip koks kvailys, ištarė tai garsiai.

– Ak, taip ir yra, mano sūnau. Jo tikrumą nustatė Romoje su tokiais dalykais susiduriantys asmenys, paskui Jo Eminencija kardinolas Rodrigas Lankolas* atsiuntė mums.

Espinos ranka, laikanti tą daiktą, virptelėjo, ir buvo keista, kad taip atsitinka jau daug metų operuojančiam geram chirurgui. Jis atsargiai gražino kaulą kunigui ir vėl suklypo ant kelių. Skubiai persižegnojęs ėmė kartoti maldos žodžius kartu su tėvu prioru Sebastianu.

Paskui jau vėl lauke, kepinančioje saulėkaitoje, Espina atkreipė dėmesį į vienuolyno soduose pasirodžiusius, regis, nepriklausančius brolijai ginkluotus vyrus.

– Ar nematėte vaikiną vakar vakare, kol buvo dar gyvas, tėve priore?

– Ne, nemačiau, – atsakė tas, ir pagaliau paaiškino, kodėl atsikvietė jį čia.

– Mūsų vienuolynas užsakė auksakaliui Helkijui iš sidabro ir aukso nukalti ir išgraviruoti relikvijorių. Išskirtinis taurės pavidalo

* Rodrigas Lankolas (1430–1503) – kardinolas iš Bordžų giminės, paskui žinomas kaip popiežius Aleksandras VI, išgarsėjęs beribiu valdžios siekimu.

relikvijorius paskui turėjo priglauti mūsų šventąją relikviją, kol sukaupsime lėšų ir šventosios Onos garbei pastatysime prideramą šventovę. Vakar vakare vaikinukas turėjo relikvijorių pristatyti į vienuolyną. Kai surado jo kūną, netoliese mėtėsi tuščias odinis krepšys.

– Galimas daiktas, kad jį užmušė žydai, bet galbūt tai buvo krikščionys. Tu, kaip daktaras, esi priimamas daug kur, ir nuo tavęs priklauso, ar žmogus gyvens, ar mirs, nesvarbu, ar jis žydas, ar krikščionis. Norėčiau, kad nustatytum, kas buvo tie žudikai.

Bernardas Espina stengėsi nugalėti širdyje sukilusį apmaudą – iš dvasiškio žodžių aiškėjo, koks jis nejautrus ir neapsišvietęs, jei mano, kad atsivertėlis visur laukiamas.

– Šventasis tėve, man turbūt paskutiniam turėtum patikėti tokią užduotį.

– Nepaisant visko. – Atkaklus ir įdėmus kunigo žvilgsnis išdavė, su koku kartėliu jis atsisakė žemiškųjų gėrybių ir tarsi neperkalbamas lošikas visą turtą pastatė ant kortos, ženklinančios Paskutinio teismo dieną. – Tu privalai surasti tuos ilgapirščius žudikus, mano sūnau. Turi mums nurodyti mūsų piktąsias dvasias, kad apsiginklavę sutelktume prieš jas savo pajėgas. Turi atlikti mūsų Viešpaties darbą.

2

DIEVO DOVANA

TĖVAS SEBASTIANAS ŽINOJO BROLĮ CHULIJĄ PERESĄ ESANT NE-priekaištingo tikėjimo žmogų, be menkiausių abejonių rinktiną vadovauti Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų vienuolynui, jei jam pačiam tektų palikti šias pareigas dėl mirties ar susiklosčius palankesnėms aplinkybėms. Tačiau bažnyčios zakristijonas turėjo trūkumų, kylančių iš jo pernelyg nekalto ir patiklaus būdo. Tėvas Sebastianas net buvo pradėjęs rūpintis, mat, iš šešių ginkluotų vyriškių, brolio nusamdytų apeiti vienuolyno išorės sienas, tik tris tų iš padilbų žvelgiančių sargybinių jis ar brolis Chulijus pažinojo asmeniškai.

Kunigas iki kaulų smegenų buvo tikras, kad vienuolyno ateitis, ką ir kalbėti apie jo paties, glūdėjo bažnyčioje saugomoje mažoje medinėje dėžutėje. Širdis buvo kupina dėkingumo ir neslopstančios stebuklo nuojautos, vis dėlto jis kuo toliau, tuo labiau nerimavo, prisiimdamas ir didelės garbės, ir baisios atsakomybės našta.

Dar Valensijoje, nesulaukęs nė dvylikos metų, berniukas Sebastianas Alvaresas ant juodo nublizginto molinio ąsočio paviršiaus išvydo vaizdus. Tas regėjimas – nes jis žinojo, kad gali būti tokių dalykų, – pasirodė jam per patį jį gerokai baugindavusį vidunaktį. Atsibudęs kambaryje, kuriame miegodavo su kitais dviem broliais, Augustinu ir Chuanu Antonijumi, jis mėnesienos užlietame miegamajame įbedė akis į juodai išdegtą molinį ąsotį ir

kelio viduryje pamatė mūsų Viešpatį Jėzų Kristų. Ir Jėzaus kūnas, ir kryžius buvo išskydę, neryškūs. Prisižiūrėjęs to regėjimo jis vėl paniro į saldaus ir svaiginančio miego gelmes, o kai ryte pakirdo, regėjimas buvo išnykęs, tačiau atmintyje buvo išlikęs ryškus, be jokių trūkumų paveikslas.

Jis niekada ir niekam neatskleidė, kad buvo pasirinktas Viešpaties priimti tą regėjimą. Vyresnieji broliai būtų išjuokę ir paaiškinę, kad jis pamatęs ąsotyje atsispindėjusią pilnatį. Tėvas, turčius, manantis, kad kilmė ir žemės valdos suteikia jam laisvę virsti buku gyvuliu, už tokias kvailystes būtų jį prilupęs, o papročiams paklūstanti motina, gyvenanti nuolatinėje vyro baimėje, retai pasišnekėdavo su vaikais.

Bet Sebastianui, ypač po tos regėjimų nakties, buvo aišku, kuo jis turi užsiimti gyvenime, ir jo visur rodomas dievobaimingumas leido šeimai be kliūčių juo atsikratyti nuskiriant tarnauti Bažnyčiai.

Po išventinimų jis nusižeminęs tenkinosi viena ar kita nereikšminga tarnyba. Ir tik praėjus šešeriams metams jam pagelbėjo vis aukštesnė visuomenėje užimama brolio Chuano Antonijaus padėtis. Titulą ir žemes Valensijoje paveldėjo jų brolis Augustinas, bet Chuanas Antonijus Tolede labai sėkmingai vedė, ir jo žmonos šeima, galingieji Bordžos, ėmė rengti Sebastianą pereiti į Toledo vyskupiją.

Sebastianas buvo paskirtas naujojo jeronimitų vienuolyno kapelionu ir prioro, tėvo Jeronimo Dega, padėjėju. Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų brolija buvo nepaprastai neturtinga. Išskyrus tą menką lopinėlių, ant kurio stovėjo vienuolynas, ji neturėjo nuosavos žemės, bet nuomojosi alyvmedžių giraitę, o Chuanas Antonijus, darydamas labdarą, siauruose savo valdų pakraščiuose, atkampiausiose vietose leido broliams sodinti vynuogienojus. Vienuolynas nepritraukdavo stambių aukų nei iš Chuano Antonijaus, nei iš kitų turtuolių, todėl neprikviesdavo ir turtingesnių novicijų, paskyrusių gyvenimą šventai tarnystei.

Vis dėlto, mirus tėvui Jeronimui Dega, broliai išrinko Sebastianą Alvaresą prioru, ir tas pasidavė didystės nuodėmei, nors ir įtarė garbę jam atitekus todėl, kad buvo Chuano Antonijaus brolis.

Pirmieji penkeri vienuolyno valdymo metai jį išsekino ir nusmukdė dvasią. Tačiau, nepaisydamas slegiančios kasdienybės, kunigas drįso puoselėti svajones. Milžiniškam Cisterų ordinui kadaise davė pradžią menka saujelė atsidavusių vyrų, dar neturtin-gesnių nei jo paties broliai. Kai bendruomenė padidėjo iki šešias-dešimties baltai apsvilkusių cisterų vienuolių, dvylika jų buvo iš-siųsti įkurti naujo vienuolyno, ir taip skleisdami Viešpaties žodį jie paplito po visą Europą. Tėvas Sebastianas tarė sau, kad jų kuklus vienuolynas padarytų tą patį, jei tik Dievas parodytų jiems kelią.

1488-aisiais Viešpaties metais tėvą Sebastianą sujaudino – o Kastilijos tikinčiųjų bendruomenei įliejo šviežio kraujo – sve-čias iš Romos. Kardinolas Rodrigas Lankolas, gimęs kaip Rodri-gas Bordža netoli Sevilijos, turėjo protėvių Ispanijoje. Jaunystėje jį įsisūnijęs dėdė popiežius Kalikstas III augino kaip vyrą, kurio bus prisibijoma ir kuris įgaus didžiulę Bažnyčios teikiamą galią.

Alvaresų giminė jau nuo senų laikų buvo įrodžiusi Bordžoms savo draugystę ir paramą. Artimus dviejų giminių ryšius dar susti-prino Elenos Bordžos ir Chuano Antonijaus santuoka. Dėl sąjun-gos su šia gimine Chuanas Antonijus jau buvo visų atpažįstamas rūmų priėmimuose, irėjo kalbos, kad tapo karalienės favoritu.

Elena buvo artimiausia kardinolo Lankolo giminaitė.

– Relikvijos, – kartą tarstelėjo jai Sebastianas.

Jam buvo nemalonu maldauti brolienės, su kurios tuštybe, vei-dmainiškumu, o įerzintos – ir piktavališku elgesiu – jis negalėjo taikstyti.

– Kankinio, gal kokio mažiau žinomo šventojo. Jeigu Jo Emi-nencija galėtų padėti priorui įsigyti tokią relikviją, tai mums būtų didžiulė paspartis. Neabejoju, vos tik paprašysi, jis imsis mums pagelbėti.

– Ne, aš negalėčiau jo prašyti, – pasipriešino Elena.

Tačiau Sebastianas meldė vis nuolankiau, vis atkakliau, ir kuo labiau artėjo Lankolo apsilankymas, tuo sukalbamesnė ji darėsi. Galiausiai norėdama atsikratyti to įkyruolio, be to, atsižvelgdama ir į savo vyrą, ji prižadėjo Chuano Antonijaus broliui, kad užsiims tuo reikalu ir nuveiks ką įstengdama jo naudai. Buvo žinoma, kad kardinolas bus priimamas Kuenkoje, jos tėvo brolio Garsijos Bordžos Chuneso dvare.

– Pakalbėsiu su dėde, – prižadėjo ji Sebastianui.

Prieš išvykdamas iš Ispanijos kardinolas Lankolas laikė mišias Toledo katedroje, ir jose dalyvavo visi to krašto vienuoliai, kunigai ir prelatai. Po pamaldų Lankolas sustojo, apspistas sveikintojų, su kardinolo mitra ant galvos, sugniaužęs delne vyskupišką didžiojo ganytojo lazdą, su popiežiaus jam padovanota mantija ant pečių. Sebastianas išvydo jį iš toliau ir pasijuto tarsi išgyventų naują regėjimą. Jis nesistengė priėti arčiau. Elena jau pranešė, kad Garsija Bordža Chunesas tikrai prašęs kardinolo. Dėdė pabrėžęs, kad po kiekvieno didžiojo kryžiaus žygio riteriai ir kareiviai iš visų Europos šalių žygiavo per Ispaniją. Grįždami namo aptuštino šalį atimdami iš jos šventąsias relikvijas – iškasė kankinių ir šventųjų kaulus, kone jėga grobė relikvijas iš bet kurios bažnyčios ar katedros, pasitaikiusios jų kelyje. Tada dėdė pasakęs Lankolui – ir labai maloniai – kad jei tik tas galėtų atsiųsti relikviją ispanų kunigui, su kuriuo dabar jie susigiminiavę, tai užsitarnautų visos Kastilijos liaupses.

Dabar jau Sebastianas suprato, kad jo reikalas priklauso nuo paties Viešpaties ir jo paskirtųjų vietininkų Romoje.

Dienos jam slinko be galo lėtai. Iš pradžių jis drįso svajoti gausias relikviją, kuri turės galią pildyti krikščionių maldas ir suteikdama gailėstiną malonę gydys kenčiančiuosius. Tokia šventybė sutrauktų maldininkus ir aukas iš tolimiausių kraštų. Maža brolija virstų dideliu ir klestinčiu vienuolynu, o prioras taptų...

Dienos virto savaitėmis ir mėnesiais, ir jis prisivertė nustumti svajonę į šalį. Jau buvo beveik praradęs viltį, bet netikėtai jį pakvietė į Toledo vyskupijos kanceliariją. Ką tik atgabentas maišas su paštu iš Romos, siunčiamas porą kartų per metus. Be kitų daiktų, jame yra užantspauduotas siuntinėlis tėvui Sebastianui Alvaresai, Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų vienuolyno priorui.

Tokiam kukliam kunigui gauti užantspauduotą siuntinėlį iš Vatikano vyskupijos buvo labai neįprasta. Vyskupui augziliarui* Giljermui Ramerui knietėjo sužinoti, ką įteikia Sebastianui, ir jis luktelėjo vildamasis, kad prioras atvers paketą ir atskleis jo turinį, kaip būtų padaręs bet kuris nuolankesnis kunigas. Ir įsiuto, nes tėvas Alvaresas tik priėmė paketą ir išskubėjo lauk.

Ir tik tada, kai vienuolynė liko vienas, Sebastianas virpančiais pirštais perlaužė vaško antspaudą.

Siuntinyje buvo dokumentas, kurio antraštė skelbė: „Translatio Sanctae Annae“. Tėvui Sebastianui, susmukusiam krėse ir bejausmiu balsu ėmusiam skaityti, pamažu aiškėjo, kad prieš jo akis – Švenčiausiosios Mergelės motinos palaikų istorija.

Švenčiausiosios Mergelės Marijos motina, žydė Hana, Joachimo (arba Juozapo) žmona mirė Nazarete ir buvo palaidota kapo rūsyje. Krikščionių buvo garbinama nuo pat jų atsiradimo. Netrukus po jos mirties dvi giminaitės, abi Marijos, ir dar vienas tolimesnis giminė, vardu Maksiminas, išvyko iš Šventosios Žemės skleisti Jėzaus evangelijos svečiuose kraštuose. Jų prisiimtai užduočiai iškilmingumo suteikė medinė skrynūtė su Palaimintosios Marijos motinos relikvijomis. Visi trys persikėlė per Viduržemio jūrą ir išsilaipino Marselyje. Abi moterys, ieškodamos atsivertusiųjų, apsigyveno kaimyniniame žvejų kaimelyje. Pakrantės apylinkes dažnai puldinėjo plėšikai. Maksiminui buvo patikėta

* Vyskupas augziliaras – vyskupo padėjėjas.

pergabenti šventuosius palaikus į saugesnę vietą, tad jis tęsė savo kelionę ir sustojęs Apto mieste pasirūpino, kad skrynei būtų suteikta derama apsauga.

Kaulai išgulėjo Apte ne vieną šimtą metų. Paskui aštuntame amžiuje juos aplankė žmogus, savo kareivių vadinamas Karoliu Didžiuoju, Prancūzijos karaliumi, ir apstulbo perskaitęs užrašą ant šventyklos sienos: „Čia ilsisi šventosios Onos, Švenčiausiosios Mergelės Marijos motinos, palaikai.“

Tas karingas karalius iškėlė kaulus iš suirusios drobulės, kuria buvo apvyturiuoti palaikai, ir apstulbęs, kad laiko delnuose apčiuopiamą, tiesioginę jungtį su Kristumi, pajuto šalia esant patį Dievą.

Padovanojo keletą tų relikvijų artimiausiems draugams, keletą pasiliko sau ir paskui savąsias nusiuntė į Eks-La-Šapelį*. Įsakė padaryti kaulų aprašą ir jo nuorašą persiuntė popiežiui, visa, kas liko, perleisdamas valdyti Apto vyskupui ir jo įpėdiniams. 800-aisiais Viešpaties metais, kai Karolis Didysis, išskirtinių karinių sugebėjimų asmenybė, per kelis dešimtmečius užkariavęs Vakarų Europą, buvo karūnuojamas kaip Šarlemanis, Romos imperatorius, visiems krito į akis ant jo karūnavimo mantijos išsiuvinėta šventosios Onos figūra.

Nazarete likusios šventosios Onos relikvijos taip pat buvo paimitos iš kapų rūsio. Kai kurios perduotos saugoti bažnyčių relikvijoriuose įvairiose šalyse. Likę dar trys kaulai atiduoti prižiūrėti popiežiui ir daugiau kaip šimtmetį išgulėjo Romos katakombose. 830-aisiais metais relikvijų vagis, vardu Duesdona, Romos bažnyčios diakonas, norėdamas aprūpinti du didžiulius Vokietijos vienuolynus Fuldoje ir Mulheime, surengė neregėto masto vagystę Romos katakombose. Pardavė šventųjų Sebastiano, Fabijono, Aleksandro, Emerentianos, Felicito, Felicisimo, Urbono ir kitų relikvijas, bet taip grobdamas nepamatė kelių šventosios Onos kaulų. Kai bažnyčios vyresnieji aptiko tokią pragaištį, perkėlė

* Dabar Achenas, Vokietija.

šventosios Onos kaulus į saugyklą, ir ten jie dulkėjo šimtmečius niekieno nejudinami.

Dabar tėvas Sebastianas gavo žinią, kad viena iš šių brangiųjų relikvijų bus pasiūsta jam.

Atsidėkodamas jis dvidešimt keturias valandas praklūpojo kopolyčioje – nuo vienu rytmetinių pamaldų iki kitų – nevalgęs, nepaėmęs į burną nė lašelio vandens. Pabandęs atsistoti nebejuto kojų, ir susirūpinę broliai jį nešte nunešė į jo celą. Bet kai tik Viešpats pasiuntė jam stiprybės, išsyk parodė „Translatio“ Chuanui Antonijui ir Garsijai Bordžai. Apimti deramos pagarbos juodu sutiko prisiimti įsipareigojimus relikvijoriaus išlaidoms – jame būtų laikoma šventosios Onos kūno dalelė, kol būtų pastatyta tam pritinkanti šventovė. Juodu peržvelgė garsių amatininkų, kuriems būtų galima patikėti tokią užduotį, vardus. Kaip tik Chuanas Antonijus ir pasiūlė Sebastianui užsakymą sukurti relikvijorių patikėti Helkijui Toledanui, žydui auksakaliui, susilaukusiam dėmesio dėl savo išmoningų, nepaprastai kruopščiai sukurtų ir pagamintų darbų.

Auksakalys aptarė su Sebastianu, kaip turėtų atrodyti relikvijorius, pasiderėjo dėl kainos ir galiausiai tarp jų neliko jokių prieštaravimų. Žinoma, kunigui širdį glostė malonios mintys, kad suteikęs šitą darbą, kurio būtinumą lėmė Viešpats, jis laimės Kristui žydo sielą.

Helkijo parengti piešinio apmatai atskleidė ne tik amatininko, bet ir dailininko gabumus. Viduje būsianti taurė, keturkampis pagrindas ir dangtelis turėjo būti išlieti iš sunkaus, bet sykiu ir nepaprastai švaraus sidabro. Helkijas pasiūlė sukto sidabro filigrano technika padaryti dvi moterų figūras. Būtų matyti tik jų nugaros – grakščios ir neabejotinai moteriškos – kairėje motinos, o dešinėje dar ne visai suaugusios dukters, atpažįstamos iš aureolės virš galvos. Visą ciboriumą – taurę – Helkijas ketino apipinti gausybe augalų, kadaise Hanai buvusių prie širdies: vynuogėmis ir

alyvuogėmis, granatais ir datulėmis, figomis ir kviečiais, miežiais ir speltomis. Kitoje šventosios taurės pusėje atsirastų paskui, ateityje, nutiksiančių toms moterims įvykių vaizdiniai. Ten Helkijas numatė išlieti sunkų sidabrinį kryžių, kuris turėjo tapti naujos religijos simboliu gerokai vėliau po Hanos mirties. Kryžiaus papėdėje turėjo atsirasti auksinė kūdikėlio Jėzaus figūra.

Tėvas Sebastianas baiminosi, kad abu aukotojai ne iš karto sutiks su pateiktu piešiniu, pareikalavę, kad pirmiausia būtų atsižvelgta, kaip jie įsivaizduoja būsimą relikvijorių, tačiau jam išsyk palengvėjo paaiškėjus, kad abiem – ir Chuanui Antonijui, ir Garsijai Bordžai – padarė labai gerą įspūdį Helkijo pateikti brėžiniai.

Per kelias savaites ėmė kilti aikštėn, kad netrukus vienuolynui nusišypsosianti sėkmė jau ne paslaptis. Kuris nors, gal Chuanas Antonijus, gal Garsija Bordža, o gal ir žydas, pasigyrė apie relikviją. O gal kas nors Romoje neišmintingai prasitarė; kartais Bažnyčios vyresnieji elgdavosi tarsi kaimiečiai.

Anksčiau jo net nepastebėdavę, Toledo tikinčiųjų bendruomenės žmonės dabar nenuleido nuo Sebastiano akių, bet kunigas tuose žvilgsniuose nujautė priešišumą. Vyskupas augziliaras Giljermas Rameras atvyko į vienuolyną patikrinti koplyčios, virtuvės ir vienuolių kambarėlių.

– Komunija yra Kristaus kūnas, – tarė jis Sebastianui. – Kokia relikvija turi daugiau galios?

– Jokia, Jūsų Ekscelencija, – romiai atsiliepė Sebastianas.

– Jei Šventosios Šeimynos relikvija atiduota Toledui, ji turėtų priklausyti vyskupijai, o ne kuriai nors jai pavaldžiai institucijai, – pareiškė vyskupas.

Šį kartą Sebastianas nutylėjo, bet romumo nebelikus nė padujų jis narsiai atlaikė Ramero žvilgsnį, todėl tas tik sušnirpštė ir leido savo palydovui pasišalinti.

Tėvas Sebastianas niekaip negalėjo prisiversti pasidalyti svarbia naujiena su broliu Chulijumi, ir bažnyčios zakristijonas sužinojo apie tai iš savo pusbrolio kunigo, tarnavusio vyskupijos

kanceliarijoje. Netrukus Sebastianui paaiškėjo, kad žino jau visi, net ir jo paties vienuolyno broliai ir novicijai.

Brolio Chulijaus giminaitis papasakojo, kaip atsiliepė sužinoję šią naujieną daugumas ordinų – jie ne juokais pasirengė kovoti. Ir pranciškonai, ir benediktinai į Romą išsiuntė griežtus pasipriešinimo laiškus. Cistersai, kurie ir susikūrė kaip Švenčiausiosios Mergelės garbintojai, įniršo, kad jos motinos relikvija turėjo atitekti jeronimitų vienuolynui, ir susirado teisininką pateikti Romai prašymą.

Net ir pačiame Jeronimitų ordine buvo užsiminta, kad ši reikšminga relikvija neturėtų atitekti tokiai menkai abatijai.

Tėvas Sebastianas ir brolis Chulijus neabejojo – jei tik paaiškės, kad relikvijos pristatymui atsirado kliūčių, vienuolynas atsidurs nepaprastai keblioje padėtyje, tad kunigas su zakristijonu, sykiu suklaupę, valandų valandas praleisdavo melddamiesi.

Ir pagaliau vieną šiltą vasaros dieną į Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų vienuolyną atėjo stambus barzdotas, apsilkęs prastais peono skarmalais vyras. Atsirado kaip tik dalijant *sopa boba*, ir priėmė ją taip pat noriai, kaip ir bet kuris kitas peralkęs skurdžius. Nurijęs paskutinius lieso sultinio gurkšnius, pašaukė tėvą Sebastianą vardu ir pasilikęs su juo dviese, akis į akį, pasisakė esąs tėvas Tulijas Breja iš Šventosios Romos vyskupijos, tada perdavė Jo Eminencijos kardinolo Rodrigo Lankolo palaiminimą. Ištraukė mažą medinę dėžutę iš sučiurusio maišo. Ją atidaręs tėvas Sebastianas pamatė smarkiai iškvėpintą raudono tarsi kraujas šilko ryšulėlį, o jame – iš taip toli atkeliavusį kaulo gabaliuką.

Italas kunigas pabuvo su jais tik kol baigėsi be galo džiugios ir kupinos padėkų vakarinės pamaldos, kokių dar nebuvo regėjęs Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų vienuolynas. Skambant paskutiniams mišparų garsams tėvas Tulijas, kaip atsirado, neatkreipęs į save dėmesio, taip ir išvyko, pradingdamas vakaro sutemose.

Paskui ne kartą tėvas Sebastianas su ilgesiu apmąstydamas, kaip turėtų būti gera taip be rūpesčių tarnauti Dievui, neatpažintam klajojant po pasaulį. Jam patiko, kaip išmintingai buvo pasielgta, tokią vertingą dovaną patikėjus atgabenti vienišam pasiuntiniui, tikrai vargo pelei. Tad perdavė žinutę žydui Helkijui, siūlydamas, kad pagamintą relikvijorių geriau tegul atneša sutemus kuris nors jo žmonių.

Helkijas buvo tos pačios nuomonės ir pasiuntė savo sūnų, kaip kadaise padarė pats Dievas, ir baigtis abiejų buvo vienoda. Berniukas Meiras buvo žydas, tad niekad neturėjo patekti į rojų, bet tėvas Sebastianas pasimeldė už jo sielą. Žmogžudystė ir apiplėšimas jam atskleidė, kaip buvo persekiojami relikvijos saugotojai, ir, žinoma, jis pasimeldė, kad daktarą, jo pasiųstą vykdyti Dievo įpareigojimo, lydėtų sėkmė.